

DOI: <http://dx.doi.org/10.30747/bfgez.66.2016.04>

Z BIBLIOTEKI FUNDACJI

Aleksandra Rybińska, *Rola, działalność i znaczenie kobiet w Armii Krajowej. Wybór biografii regionu łódzkiego*, Biblioteka Fundacji „Archiwum Pomorskie Armii Krajowej”, Toruń 2016, ss. 158

Nakładem Biblioteki Fundacji ukazała się niezwykle interesująca i ważna książka poświęcona służbie kobiet w szeregach Armii Krajowej (AK), służbie, która wciąż jest nieco pomijanym i nawet zapomnianym fragmentem dziejów Polskiego Państwa Podziemnego. A kobiety stanowiły ok. 10% stanu osobowego AK. Autorka za cel postawiła sobie przedstawienie biogramów kilkunastu kobiet z AK regionu łódzkiego, które do tej pory nie były nigdzie publikowane. Poprzedziła to przedstawieniem genezy służby kobiet w formacjach wojskowych od zakończenia I wojny światowej aż do końca II wojny światowej.

Książka składa się z czterech rozdziałów, ułożonych tematycznie. W rozdziale pierwszym zatytułowanym *Kobiety-żołnierze w Wojsku Polskim 1918–1945* autorka opisuje najważniejsze kobiece organizacje wojskowe czyli Ochotniczą Legię Kobiet (OLK) i Przysposobienie Wojsko-

we Kobiet (PWK), które wpłynęły na późniejsze zaangażowanie kobiet w działalność konspiracyjną w czasie wojny. Ponadto przedstawia losy kobiet walczących w kraju w ramach SZP-ZWZ-AK oraz na Wschodzie (Armia gen. W. Andersa, 2. Korpus Polski) i na Zachodzie (Pomocnicza Służba Kobiet we Francji i Anglii).

Rozdział drugi pt. *Kobiety w służbach łączności w Wojsku Polskim 1918–1945* składa się z trzech podrozdziałów: *Wojska łączności w latach II Rzeczypospolitej*; *Rola kobiet w łączności w szeregach SZP-ZWZ-AK* oraz *Obsługa technicznych środków łączności przez kobiety w okresie konspiracji*. Poświęcony jest pracy kobiet w łączności wojskowej, w której – wbrew panującym stereotypom, że kobiety to tylko sanitariuszki i łączniczki – odgrywały znaczącą rolę. Niestety ze względu na brak dostatecznej liczby opracowań i źródeł rozdział ten jest najskromniejszy.

Kolejny rozdział przedstawia działalność kobiet w służbie zdrowia. Zatytułowany *Kobiety a służba zdrowia w Wojsku Polskim 1918–1945* podzielony został na następujące podrozdziały: *Cywilna służba zdrowia w II Rzeczypospolitej*; *Wojskowa służba zdrowia w II Rzeczypospolitej* oraz *Organizacja służby zdrowia w SZP-ZWZ-AK*. Autorka celowo rozdzieliła w okresie międzywojennym służbę medyczną na pion cywilny i wojskowy, ponieważ kobiety pracowały głównie w zawodach cywilnych, a z wojskową służbą medyczną tylko współpracowały w ramach organizacji społeczno-charytatywnych np. Polskiego Czerwonego Krzyża. W Drugiej Rzeczypospolitej nie było lekarki ze stopniem wojskowym.

I ostatni rozdział *Łączniczki, sanitariuszki, żołnierki – sylwetki kobiet – biografie regionu łódzkiego*, który jest podzielony na 15 podrozdziałów – każdy z nich to biogram kobiety-żołnierza AK rejonu łódzkiego. Część biogramów została opracowana na podstawie wywiadów przeprowadzonych przez autorkę z żyjącymi jeszcze uczestniczkami lub ich krewnymi, część na podstawie relacji kobiet pozostawionych w Archiwum Związku

Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych w Łodzi. Większość kobiet mieszkała w Łodzi lub w okolicy przed lub po wojnie, wszystkie należały do AK i bardzo aktywnie ją wspierały. We wstępie czytamy: „Za pośrednictwem biogramów tych kilkunastu kobiet autorka pragnie przybliżyć czytelnikowi, jak odmienne były losy kobiet w trakcie działań wojennych, a także zwrócić szczególną uwagę na rolę jednostek – kobiet i ich znaczenie w AK”.

Książka powstała na podstawie pracy magisterskiej napisanej pod kierunkiem dr. hab. Przemysława Waingertnera, prof. Uniwersytetu Łódzkiego.

Książka zawiera streszczenia w języku angielskim i niemieckim, indeksy osób i nazw geograficznych oraz bibliografię. Jest także bogato ilustrowana.

Książka dostępna jest za darmo, w postaci pliku PDF – do pobrania pod adresem: <http://zawacka.pl/ksiegarnia>

Dorota Kromp

W 2016 r. nakładem Biblioteki Fundacji ukazały się także anglojęzyczne wersje dwóch książek:

Bogdan Chrzanowski, *Delegatura Rządu RP na Kraj na Pomorzu. Nieznane karty z frontu walki cywilnej podczas okupacji niemieckiej i po jej zakończeniu*, Biblioteka Fundacji „Archiwum Pomorskie Armii Krajowej”, Toruń, 2011, ss. 416 (omówienie Biuletyn FGEZ R. XXIV: 2012, Nr 62) – tytuł angielski: *Government Delegation for Poland in Pomerania. Unknown facts from the civilian front during and after the German occupation*.

Andrzej Gąsiorowski, *Komenda Obrońców Polski: Okręg Pomorze*, Biblioteka Fundacji „Archiwum Pomorskie Armii Krajowej”, Toruń 2012, ss. 235 (omówienie Biuletyn FGEZ R. XXVII: 2015, Nr 65) – tytuł angielski: *Headquarters of the Defenders of Poland (KOP). The Pomeranian District Division*.

Książki są dostępne za darmo w postaci pliku PDF – do pobrania pod adresem: <http://zawacka.pl/ksiegarnia>

Dorota Kromp